

(дослідники вважають термін за сенсом дотичним до поняття «обряд переходу»).

Загалом було знайдено всього 11 опублікованих праць науковця періоду 1920-их – 1930-их рр. У 2006 р. перевидано книгу «Дослідження похоронного обряду (Похорон як весілля)». Однак на повну силу таланту етнолога не дали розкритися репресії за сфабрикованими звинуваченнями. Попри це, завдяки плідній роботі вченого було зібрано цінну етнографічну інформацію з усієї України, а також складено програми для збору предметів культурної спадщини. За радянських часів науковий доробок вченого, як і праці інших репресованих українських етнологів, опинилися у «спецхрані» та не були доступні для ознайомлення. Лише зі здобуттям Україною незалежності були повернуті з небуття імена знищених сталінським режимом українських науковців.

Отже, посилаючись на праці К. Г. Черв'яка, сучасні дослідники продовжують справу вченого та сприяють подальшому вивченню традиційної культури українців.

Шалуєва А. О.
Науковий керівник: Олійник О. М.
ХНПУ імені Г. С. Сковороди

ТОЛОКА КРІЗЬ РОКИ

У сучасному житті важливо зберегти народну культуру, щоб не втратити себе в глобалізованому світі. На щастя, сьогодні зростає інтерес до вивчення українського минулого. Нам говорять, що у нас немає історії, немає культури та нам є що відповісти, незважаючи на наміри недоброзичливців. Ми володіємо колосальним культурним потенціалом, який зосереджено в українських традиціях. Тож необхідно задіяти цей потенціал у державотворенні, у формуванні національної свідомості громадян України. Культурна спадщина нашого народу є однією з найдавніших та найбагатших у світі. Актуальними є слова В. Супруненка: «...варто прислуховуватися насамперед до голосу, який тихіше, то гучніше звучить у нас самих. Можливо, в нас це лише відлуння, а

сам голос із далекої-далекої давнини». Значне місце в культурі народу посідає громадський побут і звичаєвість. Звичай толоки один із видів такої спадщини. В етнографічних працях міститься багато відомостей щодо цього питання. Толока постає як найдавніша форма колективної взаємодопомоги, що бере свої початки ще в часи родового ладу. З часом ця форма не зникла. В народі говорили: «Так повелося з діда-прадіда».

Толоку застосовували при найрізноманітніших роботах – як польових: оранка, сівба, збирання врожаю, заготівля сіна; так і домашніх: прядіння льону, конопель, вовни, заготівля продуктів, будівництво житла і господарських споруд. Між собою толочани могли називати толоку «допомога», «займи», «вальки», «кагалки», «клака». Супрягою називали старовинну форму спільної праці української бідноти, за якої кілька дворів об'єднували робочу худобу й реманент для виконання сільськогосподарських робіт. Оденки – це спільна робота заміжніх жінок (прядіння, вишивання) у зимові дні. Один із найдавніших видів – громадська толока. Всі громадські будівлі зводилися майже завжди толокою. Крім того, спільно розкорчували ліси, улаштовували шляхи, гатили греблі, копали криниці, будували укріплення, впорядковували місцевість. Існували й ритуальні толоки, які виконувалися тільки жінками. В перший понеділок чи вівторок Петрівки жінки очищали копанки – ополонки, в яких прали білизну. Толокою готувалися й до Водохреща. Це був обов'язок парубочої громади перед селом. Саме парубки повинні вирубати хреста на льоду, облаштувати місце святкування. Будувати гойдалку на Великдень також був обов'язок парубочої громади. Обов'язком дівочої громади було впорядкувати самотні гробки на цвинтарі перед поминанням мертвих. Толокою виконували не тільки громадські роботи. Це була дуже поширена форма допомоги окремим родинам.

Громада і громадська справа були для українців завжди священними. Можливо тому, що це було об'єднання вільних і рівноправних. Приходили на допомогу бідному й багатому. Толока постає як звичай, який шанували, про збереження якого дбали. Підтвердженням цього є не тільки суто господарський зміст, а й обрядовий, фольклорний, святковий. Її сприймали як свято, хоча робота не була легкою. Також толока була важливим чинником згуртування громади, почесною справою. Саме завдяки

їй нашим предкам вдалося вижити в боротьбі з численними ворожими навалами, не втративши свої національні риси. Велике значення мала взаємодопомога й у вихованні дітей та молоді. Любов та повага до праці, ввічливе ставлення до всіх членів громади, бажання допомагати визначалися в народі як найголовніші моральні чесноти. Толоку розглядали, найперше, як почесну справу, а не обов'язок. Так прищеплювалася повага до громадських традицій.

Ця готовність до допомоги та служіння громаді допомагають українцям і сьогодні в справі розбудови та захисту нашої країни. Сучасні події змінили бачення людей о взаємодопомозі. Сьогодні безкорислива поміч вважається найменшою вдячністю за новий день. Кожна добра справа не лишається непоміченою чи неоціненою. Українці згуртувалися, стали чуйними один до одного. Прикладами сучасної толоки під час війни може бути: волонтерство, допомога у розборі завалів, ремонтом пошкодженого житла чи навіть незначний донат. Кожен, хто доєднується до благодійних справ наближає нашу Батьківщину до Перемоги. Від малого до старого, від заходу до сходу, від півночі до півдня об'єднався український народ заради одного: майбутнього України. Ця згуртованість доводить незламність, любов до свободи крізь призму років, чим вражає світ не одне століття.

Шкуропадська І. С.
Науковий керівник: Солошенко О.М.
ХНПУ імені Г.С. Сковороди

РОДИЛЬНА ОБРЯДОВІСТЬ СЛОБОЖАНЩИНИ: ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІСТЬ

Актуальність теми родильної обрядовості Слобожанщини виявляється в збереженні та наслідуванні традицій, родинних цінностей та обрядів українців, які збагачувались протягом століть. Вивчення та ретрансляція народних традицій та досвіду обумовлює національну ідентичність, виступає стабілізуючими чинниками народної культури в сучасному просторі.

Родильна обрядовість – це складова сімейної обрядовості. Вона об'єднує народні традиції, яких дотримувались під час вагітності, народження дитини та післяпологовий період, хрещення. Традиції передавалися від батьків до дітей,